

Warszawa, dnia 2019 -04- 25

03980200173067
RPW/12093/2019 P
2019-04-29

**MINISTERSTWO ROLNICTWA
I ROZWOJU WSI**

*Sekretarz Stanu
Szymon Giżyński*

SSO.zs.071.30.2019

**Pan Stanisław Karczewski
Marszałek Senatu RP**

Nieeel szanowny Panie Marszałku!

W nawiązaniu do pisma z dnia 27 marca br., znak BPS/043-75-2175/19, w sprawie oświadczenia złożonego przez senatora Waldemara Sługockiego podczas 75. posiedzenia Senatu w dniu 21 marca 2019 r., przedstawiam następujące informacje.

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi uczestnicząc w pracach Rządu oraz w zakresie prac własnych projektuje wsparcie dla środowiska popegeerowskiego i jego rodzin.

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030) (SOR) przewiduje dla obszarów wiejskich zarówno wsparcie horyzontalne, jak i działania odpowiadające na ich zróżnicowane terytorialnie potrzeby. Znajduje to swoje odzwierciedlenie w kierunkach interwencji dedykowanych rozwojowi obszarów wiejskich w celu szczegółowym *II Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony*. Zaprojektowano w nim:

- interwencję horyzontalną odnoszącą się do rozwoju terytorialnego wszystkich obszarów wiejskich - *Rozwój obszarów wiejskich w oparciu o endogeniczne potencjały gospodarcze,*
- interwencję dedykowaną obszarom znajdującym się w szczególnie trudnej sytuacji tj. *Aktywizacja obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją.*

Instrumentem realizacyjnym zaprojektowanego w SOR wsparcia jest projekt strategiczny *Pakiet działań dla obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją*, w którym przewidziano działania z zakresu m.in.: rozwoju lokalnej przedsiębiorczości, aktywizacji lokalnych zasobów ludzkich, pobudzania lokalnych inicjatyw gospodarczych i społecznych, a także poprawy dostępu mieszkańców do podstawowych usług publicznych. Jednym z elementów Programu jest rewitalizacja obszarów

defaworyzowanych, w tym po byłych państwowych gospodarstwach rolnych, polegająca na stworzeniu takich warunków bytowych, które zachęcałyby do pozostania w środowisku wiejskim, stworzenia trwałych więzi społecznych oraz warunków do alternatywnego wykorzystania dostępnych zasobów celem zwiększenia atrakcyjności obszarów oraz potencjału dochodowego miejscowej ludności.

W obowiązującej aktualnie *Strategii zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa na lata 2012-2020*, przewidziano działania ważne z punktu widzenia rozwoju obszarów problemowych, takich jak obszary po byłych PGR. Rozwiązania te zostały opisane m.in. w *Celu szczegółowym 1 Priorytet 1.4. Zapobieganie i ograniczanie wykluczenia społecznego i aktywizacja mieszkańców obszarów wiejskich* oraz *Celu szczegółowym 2 Priorytet 2.4. Rozwój infrastruktury społecznej zapewniającej mieszkańcom obszarów wiejskich dostęp do dóbr i usług*.

Obecnie trwają prace mające na celu przygotowanie *Strategii zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2020 (2030)*, w której również określono działania skierowane do obszarów popegeerowskich.

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 (PROW 2014-2020), daje możliwości rewitalizacji obszarów wiejskich, w tym m.in. obszarów popegeerowskich. Instrumenty pomocy zaprojektowane w PROW 2014-2020 uwzględniają konieczność wyrównywania dysproporcji rozwojowych występujących w Polsce i przyczyniają się także do przeciwdziałania ubóstwu i wykluczeniu społecznemu ludności zamieszkującej tereny popegeerowskie. Wpływ na poprawę sytuacji mieszkańców obszarów wiejskich zlokalizowanych na terenach byłych PGR mają przede wszystkim działania zaprojektowane do realizacji w ramach priorytetu VI „Zwiększanie włączenia społecznego, ograniczanie ubóstwa i promowanie rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich”, w tym działanie *Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich, Premie na rozpoczęcie działalności pozarolniczej, Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER*.

Bardzo istotne dla ograniczania ubóstwa jest szczególnie działanie *Restrukturyzacja małych gospodarstw*. Działanie ma na celu zapewnienie gospodarstwom niskotowarowym dodatkowych dochodów, zachęcając ich właścicieli do podejmowania działań mających w przyszłości rozwinąć ich dotychczasową produkcję rolniczą.

Zasady realizacji PROW 2014-2020 zostały określone w ten sposób, by wsparcie kierowane było do grup i obszarów defaworyzowanych. Przykładem takiego podejścia może być np. ograniczenie wsparcia inwestycyjnego tylko do gospodarstw rodzinnych, czy też zastosowanie kryteriów wyboru operacji ukierunkowanych na pomoc dla obszarów najbardziej tego wymagających.

W ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 (PROW 2014-2020) nie wyklucza się udzielania wsparcia poprawiającego jakość życia na terenach po byłych PGR. Poprawie warunków życia, rozwojowi przedsiębiorczości, zwiększeniu zatrudnienia oraz podnoszeniu kompetencji zawodowych na obszarach wiejskich służyć ma m.in. pomoc oferowana w ramach działania LEADER. Ten ukierunkowany na budowę kapitału społecznego i aktywizację wiejskich

społeczności instrument rozwoju terytorialnego, znany jest już z poprzednich perspektyw finansowych Unii Europejskiej. Jego istota polega na włączaniu lokalnych społeczności w diagnozowanie problemów własnego obszaru i wypracowywanie sposobów ich rozwiązania. Lokalna społeczność zorganizowana w lokalną grupę działania (LGD), tj. międzysektorowe partnerstwo tworzone przez przedstawicieli sektora publicznego, gospodarczego i społecznego z danego obszaru, odpowiedzialna jest za realizację, współfinansowanej właśnie ze środków PROW 2014-2020, strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność (LSR).

W ramach działania LEADER na obszarach wiejskich realizowane są projekty, które w sposób bezpośredni przekładają się m.in. na zakładanie nowych przedsiębiorstw, rozwijanie już prowadzonych działalności gospodarczych i tworzenie nowych miejsc pracy. Warto przy tym zauważyć, że poza tworzeniem miejsc pracy, wspierane są także inne działania zmierzające do szeroko pojętego wsparcia przedsiębiorczości na obszarach wiejskich. Beneficjenci uzyskują pomoc również na organizację szkoleń, które pozwalają wyposażyć w niezbędną wiedzę oraz kwalifikacje m.in. osoby planujące rozpoczęcie działalności dodatkowej do działalności rolniczej oraz osób odchodzących z rolnictwa. Celem LEADER w tym zakresie jest bowiem aktywizowanie bezrobotnych, grup defaworyzowanych, a co za tym idzie wspieranie włączenia społecznego mieszkańców wsi i ograniczanie ubóstwa. Dodatkowo wspierane są również projekty zorientowane na promocję lokalnych produktów i usług oraz na tworzenie sieci w zakresie krótkich łańcuchów dostaw, świadczenia usług turystycznych, a także rozwijania rynków zbytu produktów lub usług lokalnych.

Na obszarach po byłych PGR może być także realizowane wsparcie w obszarze infrastruktury ukierunkowane na poprawę kondycji i rozbudowę sieci dróg lokalnych. Wsparcie inwestycji z zakresu infrastruktury wpływa bowiem na rozwój gospodarczy obszarów wiejskich poprzez poprawę warunków życia oraz warunków komunikacyjnych, co z kolei przekłada się na rozwój lokalnej przedsiębiorczości, zwiększenie możliwości podejmowania przez mieszkańców zatrudnienia poza miejscem zamieszkania oraz korzystania z usług publicznych.

Dzięki PROW 2014-2020 powstają także, tak kluczowe dla zwiększenia komfortu życia na wsi i podniesienia poziomu atrakcyjności tych terenów, budynki pełniące funkcje rekreacyjne, sportowe i społeczno-kulturalne, w tym świetlice, domy kultury, boiska, place zabaw, ścieżki rowerowe czy szlaki turystyczne. Odnawiane są budynki zabytkowe i ważne miejsca pamięci, chronione zasoby przyrodnicze obszarów wiejskich.

W ramach PROW 2014-2020 realizowane jest także m.in. działanie *Transfer wiedzy i działalność informacyjna*, mające na celu zapewnienie ludności związanej z rolnictwem i leśnictwem możliwości poprawy poziomu wiedzy oraz wszechstronnego doskonalenia zawodowego, z naciskiem na praktyczne wykorzystanie wiedzy już posiadanej i zdobytej podczas szkoleń, obejmującego zarówno kwestie organizacji produkcji rolniczej i leśnej, wykorzystywania innowacyjnych rozwiązań w zakresie rolnictwa i leśnictwa, jak i szeroko pojętego środowiska. Szkolenia realizowane w ramach ww. działania są bezpłatne dla ich odbiorców.

W kolejnej perspektywie finansowej (po roku 2020) przewiduje się, że w zbliżonej formie mogły by być kontynuowane ww. instrumenty wsparcia wpływające na poprawę jakości życia na obszarach wiejskich.

Wsparcie dla osób zagrożonych marginalizacją, w tym z obszarów po byłych PGR, ujęte jest również w *Krajowym Programie Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2023 roku. Ekonomia solidarności społecznej*. Działania ujęte w ww. dokumencie skierowane są do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, które są w centrum zainteresowania, zarówno jako pracownicy odzyskujący samodzielność ekonomiczną i podmiotowość w zakresie kształtowania swojej sytuacji zawodowej, a także jako osoby wymagające szczególnego, zindywidualizowanego wsparcia w odbudowaniu zdolności do pełnego uczestnictwa w aktywności zawodowej i społecznej. Ekonomia społeczna i solidarna staje się istotnym instrumentem aktywnej polityki społecznej, wsparcia rozwoju społecznego oraz lokalnego. Działania przewidziane w KPRES ujęto w czterech obszarach tematycznych:

1) *Solidarna wspólnota lokalna*. Obszar ten dotyczy współpracy podmiotów ekonomii społecznej z administracją publiczną, a w szczególności samorządową. Przewidziane w nim działania pozwolą zmienić zasady współpracy między samorządem a podmiotami ekonomii społecznej tak, aby mieszkańcy wspólnot samorządowych mieli dostęp do lepiej zaplanowanych i dopasowanych do indywidualnych potrzeb usług społecznych, świadczonych w szczególności przez podmioty działające lokalnie.

2) *Solidarny rynek pracy*. W tym obszarze zebrane zostały działania dotyczące reintegracji społecznej i zawodowej realizowanej przez różne podmioty ekonomii społecznej (np.: CIS, KIS, WTZ, ZAZ przedsiębiorstwa społeczne). Określone zostały również warunki niezbędne do uzyskania statusu przedsiębiorstwa społecznego oraz najważniejsze instrumenty wsparcia zatrudnienia w tych podmiotach. Wszystkie te działania przyczynią się do zwiększenia szans na pracę i pełniejsze uczestnictwo w życiu społecznym dla osób w szczególnej sytuacji życiowej (np. bezrobotnych, niepełnosprawnych, ubogich).

3) *Konkurencyjna przedsiębiorczość społeczna*. Obszar ten obejmuje działania, dzięki którym podmioty ekonomii społecznej będą mogły efektywniej konkurować z innymi przedsiębiorcami i wzmacniać swoją samodzielność. Dzięki temu bardziej stabilne będą miejsca pracy tworzone w tych podmiotach. W KPRES przewidziano m.in. dedykowane dla podmiotów ekonomii społecznej wsparcie doradcze, pożyczki, a także działania wspierające powstawanie sieci i partnerstw.

4) *Solidarne społeczeństwo*. W tym obszarze znalazły się działania edukacyjne i promujące ekonomię społeczną. Będą one skierowane w szczególności do osób młodych. Ponadto przewidziano także upowszechnianie wiedzy o ekonomii społecznej wśród przedstawicieli władz publicznych.

W trakcie konsultacji międzyresortowych projektu *Strategii zrównoważonego rozwoju transportu do 2020 roku (z perspektywą do 2030 roku)*, MRiRW zgłosiło uwagi dotyczące położenia większego nacisku w projekcie Strategii na rozwój transportu również na obszarach wiejskich, co

będzie miało istotne znaczenie dla obszarów po byłych PGR. Zwrócono uwagę, iż duży nacisk musi być położony na dostępność komunikacyjną na obszarach wiejskich. Polityka transportowa powinna koncentrować się na zapewnieniu mobilności pomiędzy obszarami miejskimi i wiejskimi oraz na mobilności na obszarach wiejskich. Obszary wiejskie zmagają się ze specyficznymi wyzwaniami, takimi jak znaczne odległości pomiędzy zabudowaniami, niski stopień zaludnienia, nieliczne wsie i miasteczka. Zamieszkuje je duży odsetek osób w podeszłym wieku, czasami cechują się wysokim wskaźnikiem ubóstwa oraz oddaleniem od głównych węzłów lotniczych/kolejowych/drogowych. Odpowiednio zorganizowany transport ułatwi mobilność międzysektorową rolników, poprawi dostęp do edukacji, usług zdrowotnych i rekreacyjnych, wygeneruje nowe miejsca pracy oraz będzie stanowić wsparcie dla rozwoju działalności gospodarczej na obszarach wiejskich, w tym turystyki. Lokalna mobilność ma silny wpływ na miejscową gospodarkę, dziedzictwo kulturowe, spójność terytorialną, a także integrację społeczną i ochronę środowiska. Odpowiednio zorganizowany transport może podnieść jakość życia mieszkańców, zwiększyć rozwój biznesu, turystyczną atrakcyjność regionu, poziom konkurencyjności przedsiębiorstw. W *Strategii zrównoważonego rozwoju transportu do 2020 roku* należałoby bowiem podkreślić konieczność polepszenia dostępności komunikacyjnej na obszarach wiejskich, która jest warunkiem pomyślnego rozwoju gospodarczego. Wpłyne to nie tylko na bardziej zrównoważony rozwój terytorialny, ale również przyczyni się do poprawy stanu zdrowia i edukacji ludności zamieszkującej te obszary. W obecnym projekcie ww. Strategii uwagi MRiRW są uwzględnione.

Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa realizuje nałożone na niego zadania, między innymi w formie bezzwrotnej pomocy finansowej, w tym dla obszarów po byłych PGR. Udzielana przez KOWR bezzwrotna pomoc finansowa może dotyczyć:

1) budowy, remontu oraz przebudowy budynków i lokali, obiektów infrastruktury technicznej oraz innego majątku, przekazanych na podstawie art. 43 ust. 2 i art. 44 ustawy o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa (ugnrSP), bez uprzedniego doprowadzenia ich do należytego stanu technicznego (art. 24 ust. 12 pkt 1 ugnrSP),

2) budowy, remontu oraz przebudowy urządzeń, obiektów i sieci energetycznych, wodno-kanalizacyjnych, ciepłowniczych oraz telekomunikacyjnych, przekazanych na podstawie art. 24 ust. 6 ugnrSP bez uprzedniego doprowadzenia ich do należytego stanu technicznego (art. 24 ust. 12 pkt 3 ugnrSP),

3) działalności wydawniczej, prowadzenia badań naukowych, szkoleń, konferencji, seminariów i konkursów w zakresie zadań Krajowego Ośrodka (art. 24 ust. 12 pkt 2 ugnrSP),

4) przedsięwzięć edukacyjnych, kulturalnych i turystycznych realizowanych na obszarach wiejskich (art. 24 ust. 12 pkt 4 ugnrSP).

Wsparcie ukierunkowane na pomoc środowiskom i obszarom po byłych PGR udzielane jest gminom i spółdzielniom mieszkaniowym w formie bezzwrotnej pomocy finansowej głównie na przedsięwzięcia, o których mowa w pkt 1 i 2 powyżej.

W 2018 roku KOWR udzielił bezzwrotnej pomocy finansowej w kwocie 19 263,1 tys. zł, z czego:

- 13 889,0 tys. zł przeznaczono na budowę i remonty dróg i chodników, co stanowiło 72 % kwoty wypłaconej na rzecz gmin i spółdzielni mieszkaniowych,

- 4 524,4 tys. zł dotyczyło realizacji inwestycji w zakresie infrastruktury gospodarki wodno-ściekowej (sieci wodociągowe i kanalizacyjne, oczyszczalnie ścieków, hydroformie), co stanowiło 24 % wypłaconej kwoty,

- 849,7 tys. zł przekazane zostało na remonty budynków i lokali, sieci ciepłowniczych, kotłowni i oświetlenia (4 % wypłaconej kwoty).

Ponadto Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa współpracuje z Fundacją Edukacyjną Przedsiębiorczości przy realizacji *Programu Stypendiów Pomostowych*. Obecnie została zainicjowana XVIII edycja Programu. Na ambitnych i zdolnych maturzystów, pochodzących z małych miejscowości i niezamożnych rodzin, którzy rozpoczną w tym roku studia dzienne, czeka około 600 stypendiów pomostowych na I rok studiów. „Stypendia Pomostowe” to rozbudowany program stypendialny dla studentów na pierwszy rok i dalsze lata studiów. O stypendia mogą ubiegać się maturzyści ze wsi i małych miejscowości, osiągający dobre wyniki w nauce i pochodzący z niezamożnych rodzin, którzy rozpoczną studia dzienne w uczelniach publicznych, i spełniają jeden z czterech warunków: pochodzą z rodziny byłego pracownika PGR, lub są finalistami olimpiad przedmiotowych w szkole ponadgimnazjalnej, lub pochodzą z rodziny wielodzietnej albo są wychowankami rodziny zastępczej bądź państwowego domu dziecka, lub mają rekomendację lokalnej organizacji pozarządowej. Stypendium pomostowe na I rok studiów wynosi 5000 zł i jest wypłacane w 10 miesięcznych ratach po 500 zł. Po pierwszym roku stypendyści, którzy osiągną dobre wyniki w nauce, mogą korzystać ze stypendiów na II, III i IV rok studiów, stypendiów językowych, stypendiów na wyjazd na zagraniczną uczelnię, stypendiów doktoranckich oraz staży. Rekrutacja do programu przebiegać będzie on-line na www.stypendia-pomostowe.pl. Aplikacja do składania wniosków aktywna będzie od 1 lipca do 14 sierpnia 2019 r., do godziny 16.00. W roku akademickim 2019/20 około 1000 studentów otrzyma stypendia oraz możliwość udziału w warsztatach i stażach, w tym około 600 studentów otrzyma stypendia na I rok studiów. „Stypendia Pomostowe” są jednym z największych pozarządowych programów stypendialnych w Polsce. Dotychczas, w ramach programu, przyznano ponad 22 700 różnego rodzaju stypendiów, w tym ponad 16 100 na pierwszy rok studiów. Partnerami programu są obecnie: Polsko-Amerykańska Fundacja Wolności, Narodowy Bank Polski, Fundacja Wspomagania Wsi, Fundacja BGŻ BNP Paribas, a także koalicja blisko 90 lokalnych organizacji pozarządowych. Na realizację siedemnastu edycji programu Partnerzy przeznaczyli ponad 110 milionów zł. Program jest realizowany przy współpracy Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa, Centrum im. Profesora Bronisława Geremka oraz Pracowni Badań i Innowacji Społecznych „Stocznia”.

Jednocześnie informuję, iż w najbliższym czasie zostanie zlecone wykonanie ekspertyzy w zakresie zbadania aktualnej sytuacji na obszarach po byłych PGR. Jej wyniki zostaną upublicznione.

Nielce kłopotliwy Panie Ministrze!
Lęczę się z wyprzedzeniem
Szymon Giżyński

SEKRETARZ STANU

Szymon Giżyński

Do wiadomości – Kancelaria Prezesa Rady Ministrów